

„Жената като феномен в българо-чешката взаимност“ в Чешкия център

На 7 март, в навечерието на празника на жената, в Чешкия център в София беше представена книгата „Жената като феномен в българо-чешката взаимност (средата на XIX – средата на XX в.)“. Тя е издадена като приложение към бр. 5–6 за 2011 г. на списанието за българите в Чехия „Българи“, чийто главен редактор е Мария Захариева. Именно на нея авторите изказаха специалната си благодарност за оказаната им подкрепа при реализирането на проекта.

Книгата е резултат от проект, възникнал като идея на Анка Златева и осъществена от Любомила Соленкова, Владимир Пенчев, Теодоричка Готовска-Хенце, Ружа Маринска, Ружена Колева-Кочева. Съставител на изданието е Любомила Соленкова. Книгата беше представена от доц. д-р Маргарита Младенова и доц. д-р Елка Дроснева. И от двете беше подчертано навременното появяване на тази книга, нейната необходимост за попълване на една голяма празнота в изследването на българо-чешката взаимност през новото време, а именно ролята на жената в нея. В българското съзнание присъства една кохорта от 20-тина чешки имена, живели и работили у нас, а всъщност те са хиляди. Ние, българите, наистина не си даваме сметка колко много чехи и чешкини помагат за изграждането на България. Всеки според силите и възможностите си в най-различни области на живота – земеделие, занаяти, строителство, икономика, учебно дело, музика, изобразително изкуство. Българското общество все още остава длъжно на тези хора. И тази малка книжка е една малка стъпка към преодоляването на тази празнота. В книгата на вниманието на читателя се представят тринайсет дамски биографични профила. Това са жени,

които играят важни роли на историческата сцена в онова странно, мътно, смутно, но и интересно време. Те са учителки и просветителки, дошли по българските земи, когато те са още част от Ориента, Фани Майзнер и Богдана Ираскова-Хитева. Други техни сънароднички от възрожденското поколение, които не успяват да посетят нашите земи, но са също съпричастни към българската кауза са поетесата, преводачката и авторката на либрета Елишка Краснохорска (Алжбета Пехова), писателката и фолклористката, мечтаеща да посети славянския „рай“, Божена Немцова (Новотна, Панкова), белетристката и създателка на чешкия роман Каролина Светла (Йохана Ротова, по мъж Мужакова). Чешко-българската дружба е част и от дългогодишната работа на етнографката и фолклористката Драхомира Странска, Ружена Топка и Мария-Магдалена (Маня) Сисова (съпруга на журналиста Владимир Сис), художничката Анета Ходина, Жозефина Йозеф Шмаха-Огнянова (първата българска царица на чардаша), Мария Мухова (по баща Хитилова и съпруга на големия чешки художник Алфонс Муха), Мария (Маша) Максаво (съпруга на дипломата Прокоп Макса). Може би най-големият подарък както за авторите, така и за гостите на представянето беше присъствието между тях на Ружена Колева-Кочева, племенница на Маня и Владимир Сис. Тя сподели свои спомени от времето, през което живее при чичо си и леля си в Прага. От нейното изказване ясно пролича, че българо-чешката взаимност има своите различни измерения, които далеч не са достатъчно проучени. От авторите на представянето бяха разказани и някои много интересни моменти от живота на представените чешкини, както и личните

им връзки с българите, преплитането на съдбите им и един интересен феномен, че веднъж докоснали се едни до други, те винаги търсят контакта с представители на другата националност. Характерно за всички представени дами е, че самите те, интелектуално надарени и добре образовани, ръководени от едни и същи идеи, едни и същи виждания за живота и с големи сърца, нямат нищо общо с войнствения феминизъм, както подчерта в изказването си Теодоричка Готовска-Хенце. Това са жени, които не стоят по-назад от съпрузите или приятелите си и не са с по-малък принос за популяризирането и защитата на българската кауза.

Трябва да подчертая, че тази книжка е плод на една щастлива историко-бохемистична взаимност. Тя е малка стъпка, която, както подчертаха авторите и съставителката, е и първата от редица други. Те имат намерение този проект да продължи с представянето на чешкини, имащи отношение към българите, тяхната история, литература, език, политика и т.н., през втората половина на XX и началото на XXI в. Впрочем, жените-интелектуалки, които са представените тук, отдавна са признати за изключителен феномен в новата чешка история. Надявам се, че предлаганата книга ще успее да убеди читателя, че те са феномен и на българо-чешката взаимност.

д-р Любомила Соленкова